

STI 1.12.2010
Pekka Huhtinen, TT

Lähetystilanne nyt

110 vuotta autuutta pakanoille – entä tänään?

1. Johdanto

Juhlimme tänä vuonna Suomen kirkon Aasian lähetystyön aloittamisen 110-vuotista taivalta. Sley aloitti ensimmäisenä luterilaisena lähetysjärjestönä lähetystyön Aasiassa vuonna 1900. Millainen oli Suomi vuonna 1900? Millainen oli Japani 110 vuotta sitten? Mikä oli keskeistä tuolloisessa lähetystyössä?

2. Tavaramerkkinä ”autuus pakanoille”

Evankelisessa lähetystyössä käytettiin lähetystyön yhteydessä usein ilmaisua ”autuus pakanoille”. Tämä lyhyt lähetykselause sisältää oikeastaan teologisesti ja missiologisesti hyvinkin paljon: Lähetystyö ymmärrettiin a) evankeliumin julistamiseksi sen pelastavassa merkityksessä ja vaikutuksessa ja b) julistuksen kohteina olivat pakanat eli ne, jotka eivät lainkaan olleet kuulleet aikaisemmin evankeliumia. Lahjana tarjottu autuus pakanoille ymmärrettiin aarteeksi, jota ei tarvinnut eikä saanut hävetä Japanissa, uskontojen ruuhka-alueella, korkeakulttuurin maassa.

Raamatun punainen lanka on sanoma pelastuksesta. Pelastuksen teema kulkee läpi Vanhan ja Uuden testamentin. Valittu kansa Israel saa kulkea Jumalan johdatuksessa. Herran johdossa koetaan toistuvasti ihmeellinen apu hädässä. Vapautuminen Egyptin orjuudesta ja sitä seuranneella erämaavaelluksella kohti luvattua maata on soteriologiselta kannalta aivan erityinen typologinen merkityksensä. Jo VT:ssa näkyy se, miten pelastuksen sanoma tulee koskemaan pakanoitakin eli ajatus uudesta liitosta ja koko maailmaa koskevasta valinnasta murtautuu esiin. Pelastus ei tule rajoittumaan vain yhteen kansaan (ks. Jes 49:6; 60:1–3, vrt Ilm 7:9; 15:1–4).

Toisaalta jo VT:ssa korostuu soteriologiassa selkeä eksklusiivisuus: ”**Minä, minä olen Herra, eikä ole muuta pelastajaa kuin minä.**” (Jes. 43:11; vrt. Joh. 14:6; A.pt. 4:12). Uuden testamentin eksklusiivisen soteriologian syvällinen ymmärtäminen edellyttää Vanhan testamentin tuntemusta. Jumalan luomistyö, ihmisen syntiinlankeemus ja Jumalan syntistä ihmistä etsivä rakkaus liittoteologioineen ovat niitä teemoja VT:ssa, jotka avaavat Uuden testamentin tapahtumien ja julistuksen ymmärtämisen. On kyse pelastushistoriasta.

VT:n ehdoton monoteismi (dekalogin 1. käsky), tästä heijastuva vanhatestamentillinen pelastuskäsitys ja UT:ssa korostuva Kristuksen ainutlaatuisuus / absoluuttisuus pelastuksen kannalta kuuluvat yhteen. ”Joka uskoo ja kastetaan se pelastuu, mutta joka ei usko, se tuomitaan kadotukseen.” (Mark. 16:16). Vrt. Joh. 14:6 ja A.pt. 4:12. Alkuseurakunnassa oltiin hyvin tietoisia lähetystyön aiheuttamasta jännitteestä niin juutalaisten kuin hellenistienkin (pakanuus) taholta, eikä vähiten juuri eksklusiivisen pelastuskäsityksen vuoksi.

Lähetystyölle voidaan luonnollisesti määritellä uusi sisältö ja uusi päämäärä, kuten usein

käytännössä on tapahtunutkin. Lähetystyö (jos tätä nimitystä enää halutaan edes käyttääkään) käsitetään tällöin lähinnä sosiaalisesti ja diakoniseksi auttamiseksi, kehitysyhteistyöksi, opetus- ja valistustoiminnaksi, kulttuurien väliseksi dialogiksi, erilaisuuden kohtaamiseksi jne. Käytäntö osoittaa, kuinka helposti evankeliumin julistus jää taka-alalle, jos aina edes sinnekään. Kuka julistaa evankeliumia, jos kirkko ei sitä tee tai häpeää sitä?

3. Luterilaisuus ja lähetystyö

Kolme teesiä:

- On vain yhden ”kentän” luterilaisuutta. Eli sama julistus, opetus ja samat opilliset linjaukset voimassa, toimimmepa lähellä tai kaukana.
- Aidolla luterilaisuudella on parhaat edellytykset lähetystyön holistisessa toteuttamisessa.
- Olemme tähän mennessä vain vähän osanneet ammentaa luterilaisuuden annista ja aarteistosta lähetystyöhön.

Sley on profiloitunut jo vanhastaan luterilaisuuden perinnön vaalijaksi. Yksin uskosta (*sola fide*), yksin Jumalan armosta (*sola gratia*), yksin Kristuksen tähden (*sola Christus*). Yksin Raamattu (*sola scriptura*). Raamatun ja sitä tulkitsevan luterilaisen tunnustuksen korostaminen on aina näkynyt Sley'n toiminnassa niin kotimaan työssä kuin lähetystyössäkin. Tämä on auttanut priorisoimaan oikein myös lähetystyössä, joskin samalla tämä on vienyt Sley'n varsinkin viime aikoina moniin haasteellisiin tilanteisiin kirkossamme.

Vaikka korostus on objektiivisesti Jumalan teossa ja toiminnassa, korostetaan samalla Pyhän Hengen synnyttämän uskon (*fides specialis*) merkitystä sakramenttien oikeassa nauttimisessa. Usko ei kuitenkaan luo sakramenttia, vaan ottaa sen vastaan. Samoin epäuskommekaan ei voi tehdä sakramentin olemusta mitättömäksi. Luterilaisen tunnustuksen mukaan sakramentti ei siis toimi automaationa pelastukseen ilman uskoa eikä ilman sakramentissa kiinniriippumista. Tässä on nähtävissä selvä ero skolastiikan ja room. kat. kirkon edustamaan *ex opere operato* –oppiin verrattuna. Luterilaisessa soteriologiassa keskeistä on uskonvanhurskaus, jossa julistetun evankeliumin rinnalla kasteella on keskeinen merkityksensä. Kaste on välttämätön pelastukseen (CA IX). Kaste ”vapauttaa kuoleman ja Perkeleen vallasta sekä antaa iankaikkisen autuuden kaikille, jotka uskovat Jumalan sanat ja lupaukset niin kuin ne kuuluvat.” (Vähä katekismus). Toisaalta juuri usko on se ominaisuus, joka erottaa pelastettujen joukon muista: ”Usko erottaa toisistaan ne, joiden osaksi pelastus tulee, ja ne, joiden osaksi se ei tule. Usko tekee eron kelpvollisten ja kelvottomien välillä, koska iankaikkinen elämä on luvattu vanhurskautetuille, ja usko juuri vanhurskauttaa.” (Augsburgin tunnustuksen puolustus 347). Juuri tähän uskolla omistettavaan objektiiviseen Jumalan pelastustekoon nojaa pelastusvarmuus.

4. Pelastus iankaikkisesti vai ajallisesti?

Luterilaisen kirkkomme virallisessa pelastuskäsityksessä ei ole tapahtunut muutosta, vaan virallinen opetus ja tunnustus on edelleen yksin uskosta, yksin armosta, yksin Kristuksen tähden.

Eri asia on kuitenkin se, miten tämä tunnustus näkyy käytännön opetuksessa ja julistuksessa.

Elämme Suomessakin voimakkaasti humanistis-rationalistista aikakautta. Age –uskonnollisuus (synkretismi) on päässyt syvästi vaikuttamaan perinteisillä kristinuskon alueilla jättäen lähtemättömät jälkensä. Mutta vaikutus ei rajoitu vain kulttuuriin ja yhteiskuntaan, vaan se on pesiytynyt myös kristilliseen kirkkoon.

Yleishumaani hyvien tekojen oppi on vallannut alaa ja se on tullut lähes huomaamatta osaksi kristillisyyttä. Kun tähän lisätään aimo annos relativismia ja liberalismia, on seos valmis. Raamatun ohjeellisuudella ei ole enää sellaista relevanssia (merkityksellisyyttä), kuin minkä esimerkiksi luterilaisen kirkon tunnustus sille ehdottomasti määrittelee. Tällöin myös pelastuskäsitys kristinuskon keskeisenä asiana on luonnollisesti muutoksen paineessa.

Kristinuskolle luovuttamattoman keskeinen rakkauden käsite on saanut uuden ideologisoituneen sisällön, jolla ei ole mitään tekemistä Kristuksen uhrirakkauden kanssa.

Ajatus viimeisestä tuomiosta on hämärtynyt, koska se ei sovi yhteen relativismin ja absoluuttisen totuuden kieltämisen kanssa. Raamatun edustamasta lineaarisesta historiakäsityksestä on tapahtumassa luisuma kohti idän uskonnollisuuden edustamaa syklistä historiakäsitystä.

Jumalakäsityksen ja ihmiskäsityksen muuttuminen heijastuu kaikkeen. Pelkistään voidaan sanoa, että Jumala on inhimillistetty ja ihminen jumalallistettu. Jumala halutaan käsittää – vastoin Raamatun ilmoitusta – jonkinlaiseksi loputtomaksi ymmärtäjäksi ilman Jumalan lain julistamaa tuomiota ja rangaistusta. Ihmisen perisyntisyyden tilalle on tullut ihmisen pohjimmainen hyvyys ja kehitys (jooga, mietiskely, henkinen kasvu jne.) aina jumaluuteen saakka. Kristus-mestarin tilalle tarjotaan guruja ja shamaaneja, joiden kautta pyritään hallitsemaan niin nykyisyyttä kuin tulevaisuuttakin (esim. povaamiset ja ennustamiset). Pelastuskäsitykseen on tullut mukaan Suomessakin yleistynyt usko jälleensyntymiseen (jo v. 1990 n. ¼ suomalaisista uskoi jälleensyntymiseen).

5. Vuosi 2010 – suurten lähetyskonferenssien vuosi

Edinburgh 6/2010

Lausanne III Kapkaupungissa 10/2010